

BMA2024.1236

**Ändrings och kompletteringsförslag till PM Ansvarsutredning, Farsta Gustavsberg
(Wescon Miljökonsult AB, 2024-02-08)**

Sida 5) Rubrik 1.2 Avgränsning

Stycke ett – Kommentar: De kompletterande undersökningar som föreslås kan komma att behöva utökas.

Stycke två – Kommentar: det saknas ett antal förorenade områden i identifieringen inom Farstavikens avrinningsområde och Gustavsbergs samhälle, samtidigt som vissa utpekade objekt är sanerade eller delvis sanerade. (se sida 13)

Sida 6) Rubrik 1.3 Metod och underlag

Stycke tre – Kommentar - Den Industrihistoriska kartläggningen, AB Gustavsbergs Fabrikers utsläpp till Farstaviken (Dicksson & Udd 2022) utgör onekligen ett bra underlag för bland annat vidare provtagningar och undersökningar. Dock finns även andra källor som också kunde utgjort underlag (såsom Öberg 2001 och Öjermark 1997) Referenser ges i kap 10.

Sida 7) Rubrik 2.1 Fastighetsinformation

Stycke två – ”Fastigheter utanför viken, dvs i samhället och från vilka verksamheter som föroreningarna kan härröra redovisas ej.” Kommentar: Det kan komma att behöva kompletteras med sådana uppgifter i kommande studier.

Sida 9) Rubrik 2.2 Farstaviken och Baggensfjärden

Stycke 2 – Ändring: Under åren 2008 och 2009 byggdes Tjustvik avloppsreningsverk om till pumpstation för överledning av avloppsvatten till Käppala avloppsledningsverk.

Tjustvik avloppsrenings har därutöver alltid lett ut vattnet till Tjustviken i Baggensfjärden, åren 1968-2009, inte till Farstaviken vilket det kan missförstås som.

Sida 10) Figur 2.2 Delavrinningsområden

Ändring: Illustrationen anger avrinningsområdet till Baggensfjärden och visar ej delavrinningsområden med flöden till Farstaviken. Bättre kartunderlag finns, bl.a. dagvattenutredning från WRS inför antagande av detaljplan Ekobacken samt den på sid 11 redovisade illustrationen från Tyréns rapport, 2013 *Samlad bedömning Markföroreningar centrala Gustavsberg och påverkan på Farstaviken och Ösby träsk*)

Sida 11) Rubrik 2.2 Farstaviken och Baggensfjärden

Sista stycket – Ändring: Ekbackstippen är inte en avslutad verksamhet. Den är efter MÖD-dom klassad som pågående B-verksamhet och tillsynsansvaret ligger åter hos Länsstyrelsen i Stockholms län sedan förra året, 2023.

Bilaga 2

Sida 12) Rubrik 2.3 Översiktlig beskrivning av förekomst av förorenade områden
Stycke 2 – Ändring: Åter nämns det kommunala avloppsreningsverket Tjustvik som aldrig lett ut vatten till Farstaviken och därutöver är nedlagt sedan 13 år. Fabrikens reningsverk har dock haft bräddutlopp i Farstaviken och fram till 1968 användes viken som recipient för kommunalt avlopp.

Sida 13) Illustrationen Figur 2-6 objekt som huvudsakligen bedöms intressanta för Farstaviken. Objekt med sannolik koppling till porslinsfabriken är inringade med röd elips. Kommentar: Många delområden är redan inventerade och avhjälpandeåtgärder har genomförts i enlighet med beslut från Värmdö kommun. Bland annat ID 196845, ID 194207, ID 181530 och ID 194696

Kommentar till vissa objekt som saknas: Sulfidkrossmassorna som både lagras i hög om 300 000 ton och i form av i Ekobackens industriområdet utspridda fyllnadsmassor som underlagrar byggnader. Därutöver består många av vägbankarna i Ekobackens industriområde delvis av porslinskross, något som även återfinns som fyllnad i dräneringsgravar. Finns ej upptagna i kartan/illustrationen.

Sida 15) Rubrik 3.4 Deponier,

stycke 2 och 3 - Ändring: Objektet ID 124532 Ösby träsk omfattar utöver den delvis sanerade marken i det övre läget vid simhall och äventyrsbana även hela området under den stora centrala Gustavsbergsparkeringen, som alltså är ett kärr som fyllts upp och blivit en deponi, på fastigheterna Ösby 1:356, 1:571 och 1:355. Marken under och bredvid simhallen skulle sannolikt behöva utredas ytterligare med avseende på föroreningar. Den centrala deponin under Gustavsbergsparkeringen är i huvud taget inte åtgärdad, inga avhjälpandeåtgärder har utförts.

Stycke 4 – Ändring: Ekobackens deponi är som tidigare påpekat en pågående miljöfarlig verksamhet, där tillsynsansvaret återgått till Länsstyrelsen. Synen på lakvattenhanteringen och reningsbehov skiljer sig mellan kommunen och bolaget.

En mindre porslinsdeponi belägen i skogen strax nordväst om Ekobackstippen längs med och på östra sidan om Idrottsvägen saknas i redovisningen.

Sida 16) Rubrik 3.5 Ekobackens högar med bergkross

Kommentar: Sulfidkrossmassorna som både lagras i hög om 300 000 ton, men också i form av i Ekobackens industriområdet utspridda fyllnadsmassor som underlagrar byggnader. Därutöver består många av vägbankarna i Ekobackens industriområde delvis av porslinskross, något som även återfinns som fyllnad i dräneringsdiken. Ändring: I texten framgår inte att krossningsverksamheten är avslutad. Ingen krossning av berg pågår, inte heller tas externt material emot för återvinning. Denna verksamhet avslutades definitivt 2020 då ingen förnyad anmälan om att bedriva verksamhet på platsen har inkommit.

Sida 17) Rubrik Övriga intressanta objekt

Stycke 4-Kommentar: perioden innan 1968 är aktuell, efter detta leddes det kommunala spillvattnet till Baggensfjärden direkt.

Stycke 5-Ändring: För Strandvik har avhjälpandeåtgärder ner till platsspecifika riktvärden PSRV, genomförts. Vissa delområden har kvarlämnade högre föroreningsnivåer, men merparten av området är åtgärdat. Slutrapporterad och godkänd.

Rubrik Muddringsaktiviteter – Kommentar: Från Tyréns 2013- ”Enligt uppgift har det muddrats i de inre delarna av Farstaviken i början av 2000-talet. Det är okänt hur mycket

Bilaga 2

massor som omfattats av muddringen. Dock visar de senaste provresultaten att halter i de inre delarna av viken är i samma storleksordning som tidigare, d.v.s. de är kraftigt förhöjda. Sannolikt omfattade muddringen en relativt liten yta och har därför ingen stor påverkan på föroreningsituationen i stort. Det är även möjligt att sedimenten virvlas upp och omlagras inom viken i samband med ex propellermuddring från båttrafik.”

Sida 18) Rubrik 4.1 Branschtypiska föroreningar

Kommentar: I grundvattenanalyser från Ekobacksområdet har höga halter av bland annat aluminium, krom, koppar, kadmium, magnesium, nickel, zink och bly konstaterats. Värmdö kommun har resultaten från många grundvattenprovtagningar från olika fastigheter inom Ekobackens industriområde.

Sida 21) Rubrik 4.3 Sulfidberg

Stycke 1-Kommentar: Sulfidkrosset finns inte bara i form av ett upplag, utan också utspritt som fyllnadsmaterial på många fastigheter inom hela industriområdet. Värmdö kommun har rapporter från många grundvattenprovtagningar från olika fastigheter inom Ekobackens industriområde. Analyserna visar oftast låga pH-nivåer och höga metallhalter.

Sida 34) Rubrik 7.1 Bedömning av vad som är miljömässigt motiverat

Stycke 3 - Kommentar: Provtagning av särskilda parametrar behöver sannolikt främst utgå från den Industrihistoriska kartläggningen (Dicksson & Udd 2022) snarare än från branschspecifika parametrar. Det är dock bra att komplettera med tidigare ej utredda parametrar såsom t.ex. PFAS, klorerade lösningsmedel, bekämpningsmedel mm.

Sida 35) Rubrik 7.2.2. Omständigheterna i övrigt

Stycke 3 - Ändring: Deponin är pågående miljöfarlig B-verksamhet där tillsynsansvaret återförts till Länsstyrelsen. JM Entreprenad förbereder för tillfället installation av reningsanläggning för uppsamling av dag- och lakvatten inom fastigheten Gustavsberg 1:545. I enlighet med beslut från tillsynsmyndigheten (bygg- och miljöavdelningen).

Sida 36) Rubrik 8 Bedömning av fastighetsägarens ansvar

Stycke 3 – Ändring: Avhjälpandeåtgärder i kommunens regi genomfördes 2020 på fastigheten Värmdö Gustavsberg 1:465 (Kattholmen) då över 4 ton massor över MKM-halter fraktades bort. Slutrapport är godkänd och ärendet (MIL 2015.3442) avslutat. Kommunen har uppburit kostnaderna för avhjälpandeåtgärderna.

Sida 37) Rubrik 9.1 Åtgärdsutredning och riskvärdering

Stycke 2-Kommentar: Värmdö kommun har 2024 initierat upphandling av en ansvarsutredning avseende sulfidbergslagring och förekomst inom Ekobackens område. Det vill säga just den kartläggning av sulfidbergslagringens bidrag till föroreningar som efterfrågas i denna rapport.

Sida 37) Rubrik 10 Referenser

Kommentar: Rapporter som inte har uppmärksammats.

- Rapport från KTH, Licentiate Thesis, , Assessment of Sediment Contaminants from Ceramic Production, a Case Study of Farstaviken, Ola Öberg, Stockholm 2001, (tillgänglig online)
- SU, Naturgeografiska Institutionen, 1997, Robert Öjermarck, Examensarbete sedimentprovtagningar ”Metaller i Farstavikens sediment” (Kommunen har rapporten).